

12.5.2022

Viite: VN/25733/2021

Kaupan liiton lausunto luonnoksesta Suomen digitaaliseksi kompassiksi

Kaupan liitto ry kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Kompassin tarkoitus

Digitalisaation ja datatalouden murroksessa menestymiseksi Suomi on laatinut vuoteen 2030 ulottuvan kansallisen strategisen etenemissuunnitelman – digitaalisen kompassin (digikompassi). Digikompassi kokoaa digitalisaation ja datatalouden kansallisen kokonaiskuvan ja siinä on asetettu visio, tavoitteet ja toimenpiteet kohti vuotta 2030.

Kaupan liitto toteaa, että digikompassin linjausten ja toimenpiteiden tulee olla toimialaneutraaleita. Teollisuuteen kohdistuvien toimien rinnalla tulee digitalisaatiota vauhdittaa myös palvelusektorilla, kuten kaupan alalla. Lisäksi digikompassin tavoitteiden toimeenpanossa tulee kuulla yrityksiä ja sääntelyä muutettaessa tehdä kattavat yritysvaikutusarviot.

Suomessa siirtymä moderniin palveluyhteiskuntaan ja digitaalisten kuluttajapalveluiden tuottamisen eturintamaan on vuosia verrokkimaita jäljessä. Tästä johtuen tarvitaan toimia kansainvälisesti kilpailukykyisen ja integroituneen sekä tehokkaan palvelualan synnyttämiseksi, joka huomioi loppukuluttajien alati muuttuvat tarpeet ja toiveet. Tässä työssä toivomme, että digikompassin toimet tukisivat vahvemmin toimialamme digitaalista siirtymää.

Tavoitteet

Osaaminen

Kaupan liitto pitää tärkeänä, että luonnoksessa on huomioitu digitaalisen ja vihreän siirtymän osaamistarpeet kaikilla koulutusasteilla sekä jatkuvan oppimisen edistäminen yritysten ja julkisen sektorin yhteistyönä. Yleisesti voi todeta, että digitaidot korostuvat kaikissa kaupan alan työtehtävissä, ja siksi huippuosaajien rinnalla syytä korostaa perus- ja keskias-teen osaamista. ICT-osaajista on pulaa ja eri toimialat kilpailevat samasta työvoimasta. Eri-tyisesti pk-yritykset voivat jäädä vaille tarvitsemiaan osaajia. Osaajapulan ratkaisemiseen tarvitaan nopeita ja vaikuttavia toimia.

12.5.2022

Infrastrukturi

Datatalouden osalta Kaupan liitto korostaa, että datamarkkinoiden kehittämisessä on huomioitava ehdotettujen toimien vaikutukset kaupan alaan. Esimerkiksi eKuitin nopea käyttöönotto aiheuttaisi merkittäviä kustannuksia kaupan alan yrityksille kun kassa- ja toiminnanohjausjärjestelmät tulee muuttaa vastaamaan uusia vaatimuksia ja asiakkaan tunnistamiskäytäntöjä kehittää. Kustannukset kasvavat erityisesti, mikäli eKuitteihin liittyvät vaatimukset joudutaan implementoimaan kahdesti, jos kansalliset ratkaisut luodaan ennen EU-tasoisien sääntelyn valmistumista. Taloudellisten vaikutusten lisäksi kyse on myös osaajaresurssien riittävydestä. ICT-osaajapulassa yritysten on priorisoitava tekemisensä ja vältettävä kaksinkertaista työtä. Kaksinkertainen implementointi tulee ehdottomasti välttää, ja tämä näkökulma tulisi myös huomioida digikompassissa.

Keskeistä on, että datataloutta edistetään markkinaehtoisesti. Jo tällä hetkellä kaupan alan yritykset tarjoavat dataa asiakkailleen ja kehittävät datan jakamisen ratkaisuja. Markkinaehtoisuus tulisi huomioida myös digikompassissa.

Datamarkkinoiden kehittämistyössä on myös kiinnitettävä erityistä huomiota turvallisuusnäkökohtiin. Toimintojen jatkuvuuden varmistaminen edellyttää, että datatalouden rakenteet eivät lisää häiriöalttiutta tai johda datan päätymiseen väärin käsiin.

Digitaalisen tuotepassin osalta toimeenpano tulee tehdä vaiheittain. Ainoastaan siten voidaan varmistaa eri kokoisten yritysten edellytykset olla kehityksessä mukana ja yritysten resurssit järjestelmiensä kehittämiseen.

Yritysten digitalisaatio

Yritysten digitalisaatio -osion tavoitteissa ja avaintuloksissa korostetaan teollisuus- ja teknologiayrityksiä. Kaupan liitto katsoo, että ehdotettujen toimien tulee muodostaa toimialaneutraali kokonaisuus, jolloin myös kuluttajaliiketoiminta tulee ottaa paremmin huomioon.

Digitalisaatio haastaa kaupan alan perinteisiä toimintamalleja ja pakottaa alan yritykset muuttamaan tavan organisoitua ja kohdata asiakkaansa, mutta samalla se avaa yrityksille merkittävät kansainvälistymis- ja vientimahdollisuudet. Verkkokaupan kautta Suomessa toimivat kaupan alan yritykset voivat tavoittaa kuluttajia missä tahansa päin maailmaa. Samanaikaisesti suomalaiset kaupat kohtaavat kasvavaa kilpailua ulkomaisten verkkokauppojen kohdentaessa palveluja suomalaisille kuluttajille. Alan toimintaympäristön voimakasta muutosta vauhdittavat myös ilmasto- ja luonnon monimuotoisuutta koskevat vaatimukset.

12.5.2022

Pärjääminen kovassa kansainvälisessä kilpailussa ja digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntäminen edellyttää tukea toimialan digitalisaatioon sekä vahvaa panostusta kaupan alan tutkimukseen, digitaalisten kuluttajapalveluiden kehitykseen ja uusien digitaalista asiakaspalvelukokemusta vahvistavien ratkaisujen innovointiin. Kaupan liitto katsoo, että digikompassissa tulisikin huomioida kuluttajaliiketoiminnan kehittäminen nykyistä vahvemmin.

Kaupan liitto toteaa, että yritysten digitalisaation digiteknologiat-osion tavoitteissa ja avaintuloksissa tulisi mainita, että merkittävän osan suomalaisista yrityksistä tulisi tavoittaa asiakkaansa (B2B, B2C, B2G) myös digitaalisissa kanavissa, ja että julkiset TKI-investoinnit kohdistuisivat innovatiivisiin verkkokaupan ratkaisuihin.

Vihreän siirtymä -osion osalta myös kaupan ala tulisi huomioida julkisissa panostuksissa ilmasto, kiertotalous- ja ympäristöratkaisuisia.

Pk-yritysten digikyvykkyyksien osalta kaupan alan yrityksillä on tarve saada tukea alkuvaiheen digitalisaatioon (esim. verkkokaupan perustaminen) ja verkkokaupan kehittämiseen (kansainvälistyminen, datalla johtaminen). Business Finlandin verkkokauppaohjelma on päättymässä ensi vuonna, eikä tämän hetken tietojen valossa vastaavaa julkista kehittämispalvelua ole jatkossa saatavilla. Samaan aikaan tarve kehittämis- ja tukipalvelulle on suuri. Lisäksi monet Business Finlandin ohjelmamallit (esim. Veturit) soveltuvat huonosti kaupan alan tarpeisiin tai ohjelmien kriteerit käytännössä rajaavat ne ulkopuolelle. Kaupan liitto korostaa, että digikompassin toimilla tilannekuvassa mainittuja haasteita ei pystytä ratkaisemaan, eikä tavoitteita saavuttamaan.

Yritysten digitalisaatio-osioissa tulisi huomioida TEM:n valmistelussa oleva kaupan alan tulevaisuusselonteko sekä sen kattavat ja vahvasti toimialan digitalisaatiokysymyksiä, pk-yrityksiä ja vihreää siirtymää koskevat kehittämis ehdotukset.

Kunnioitavasti

KAUPAN LIITTO RY

Mari Kiviniemi
Toimitusjohtaja

Simo Hiilamo
Edunvalvontajohtaja